

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра теорії культури і філософії науки

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 010-Природничі науки

для спеціальності 103 - Науки про землю, 106 - Географія

спеціалізації _____

факультету геології, географії, рекреації і туризму

Завідувач кафедри
теорії культури і філософії науки
_____ (Дмитрій ПЕТРЕНКО)

Харків-2021

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

“ _____ ” _____ 2021р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ **перший (бакалавр)** _____

галузь знань _____ 010 Природничі науки _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 103 Науки про землю, 106 Географія, 014.07
Середня освіта (Географія)

(шифр і назва)

освітньо-професійна програма Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів, Картографія, геоінформатика і кадастр, Географія рекреації та туризму, Географія, природознавство та спортивно-туристська робота, Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток. Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота, Геологічна зйомка, пошуки та розвідка корисних копалин, Прикладна гідрогеологія, Геологія нафти і газу

(шифр і назва)

вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ Геології, географії, рекреації і туризму _____

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету
“30” червня 2021 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд. філософ. наук, доцент кафедри теорії культури і філософії науки Безродний А. Г. (денна форма навчання), доктор філософ. наук, професор кафедри теорії культури і філософії науки Пугач Б. Я (заочна форма навчання).

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету
Протокол від “4” червня 2021 року № 14

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

_____ Дмитрій ПЕТРЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи)

Решетченко С.І.

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Картографія, геоінформатика і кадастр
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи)

Сінна О.І.

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Географія рекреації та туризму
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи)

Прасул Ю.І.

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи)

Кравченко К.О.

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Географія, природознавство та спортивно-туристська робота
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи)

Борисенко К.Б.

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи)
Н.В.

_____ Гусєва

(підпис) (прізвище та
ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
факультету геології, географії, і туризму
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від “ ___ ” _____ 2021 року № ___

Голова методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____ Олександр
ЖЕМЕРОВ

(підпис) (прізвище та
ініціали) _____ та

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Філософія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Бакалавр

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань 010-Природничі науки

спеціальність 103 - Науки про землю, 106 - Географія

спеціалізації _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає в ознайомленні студентів із найважливішими аспектами, поняттями та концепціями філософії.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- володіння сутністю основних філософських проблем та питань;
- знати основні факти з історії розвитку філософської думки;
- вміти читати і аналізувати філософську літературу;
- аналізувати основні факти розвитку філософської думки;

1.3. Кількість кредитів – 3 (денна)

1.4. Загальна кількість годин – 90 (денна), 90 (заочна)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2,3-й
Семестр	
4-й	4,5-й
Лекції	
36 год.	2+4=6 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	4+0=4 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	год.
Самостійна робота	
42 год.	54+26=80 год.
Індивідуальні завдання	
0- год.	

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- навички з основ філософських досліджень, побудови теоретичних концепцій, формування методології аналізу об'єктів філософського осмислення;
- знання з базових теоретичних напрямів, шкіл, концепцій філософії;
- знання категоріального апарату та основних першоджерел з філософії;
- знання сутнісних характеристик, етапів генези, теоретичного та концептуального поля філософії;
- спроможність генерувати нові ідеї та теорії.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції.

Тема 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття

Що таке філософія. Основні філософські питання. Функції філософії. Історичний розвиток філософської думки. Світогляд та його різновиди. Міф, релігія, наука, мистецтво та філософія. Філософські поняття. Головні філософські напрямки. Проблема філософського методу. Діалектика та її закони. Елементи теорії пізнання. Істина та її критерії Чуттєве та раціональне у пізнанні.

Тема 2. Антична філософія. Досократики.

Натурфілософія. Мілетська школа. Піфагор та піфагорійці. Геракліт та елєати. Апорії Зенона. Стародавні атомісти. Анагсогор та Емпедокл. Софістика та софісти.

Тема 3 Класичний період.

Основні положення філософської системи Сократа. Діалог. Іронія та маєвтика. Етичне вчення. Філософія Платона. Теорія ейдосів. Концепція душі та ідеальної держави. Раціоналізм Платона. Аристотель. Матерія та форма. Вчення щодо причин розвитку. Логіка і методологія Аристотеля.

Тема 4 Філософія еллінського та римського періодів.

Основні філософські школи. Стоїцизм: представники та їх філософські думки. Епікурейці. "Сад Епікура". Атомісти. Неоплатонізм та аристотелізм. Характерні риси античної філософії.

Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження.

Тема 5. Філософська культура Стародавнього Сходу.

Предфілософія Стародавньої Індії. "Веди" та епічні твори. Класичні та некласичні школи: загальна характеристика. Індійська міфологія. Становлення

та розвиток буддизму. Філософія Стародавнього Китаю. Періодизація та головні філософські школи. Проблема «Схід – Захід».

Тема 6. Філософія Середньовіччя та доби Відродження.

Розвиток філософської думки за доби середньовіччя. Гностицизм, маніхейство, апологетика. Становлення патристики. Співвідношення філософії та теології. Філософія А. Августина. Схоластики та схоласти. Ф. Аквінський. Значення спору щодо універсалій. Неоплатонізм (Н. Кузанський, Дж. Мірандола та інші). Аристотелізм. Пантеїзм Дж. Бруно. Соціальні погляди. Становлення нової картини світу. Антропоцентризм.

Розділ 3. Філософія Нового часу

Тема 7. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки.

Філософія Ф. Бекона. Методологія. Індукція проти дедукції. Філософські погляди Дж. Локка. Первісні та вторинні ознаки. Погляди Т. Гоббса. Соціальна теорія. Спир між Локком та Лейбницем. Механістична методологія та філософія (Ж. Ламетрі., П. Гольбах, та інші). Г. Галілей та И. Ньютон як засновники нового світогляду. Що таке наука?

Тема 8. Раціоналізм та агностицизм Нового часу Нового часу.

Раціоналізм Р. Декарта. Пошуки раціонально порядку у всьому. Дуалізм Р. Декарта. Пантеїзм Б.Спінози. Монадологія Г. Лейбниці. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі. Філософські погляди Д. Юма: агностицизм та вчення щодо причинності.

Тема 9. Німецька класична філософія.

Критичний раціоналізм І. Канта. Апріорні та апостеріорні форми знання. Моральний імператив та його значення. Вплив філософських поглядів І. Канта на подальший розвиток філософської думки. Неокантіанство. Філософські погляди І. Фіхте та Ф. Шеллінга. Діалектика та об'єктивний ідеалізм Г. Гегеля. Філософія природи, історії та Духа. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Становлення філософії марксизмі.

Розділ 4. Сучасна світова філософія.

Тема 10. "Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія.

Інтуїтивізм А. Бергсона. Філософські погляди А. Шопенгауера та Ф Ніцше. Теорія психоаналізу З. Фрейда. Символізм і архетипи у вченні К. Юнга. Неофрейдизм. Причини виникнення екзистенціалізму та його представники. Екзистенціалізм та гуманізм.

Тема 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.

Позитивізм та його різновиди. Прагматизм та інструменталізм. Становлення неопозитивізму. Постпозитивізм. Критична філософія К. Поп пера. Філософські

погляди Т. Куна, П. Фейєрабенда, С. Туліна та И. Лакатоша. Філософія науки. Основні положення сінергетики.

Тема 12. Феноменологія, герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну

Феноменологія. Феноменологічна редукція. Герменевтика. Філософія постмодерну.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Усього	Денна форма у тому числі			
1		л	п	інд	с/р
2	3	4	5	6	
Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції					
Тема 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття	6	2	1		3
Тема 2. Антична філософія. Досократикі	8	3	1		4
Тема 3. Класичний період	8	3	1		4
Тема 4. Філософія еллінського та римського періодів	7	3	1		3
Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження.					
Тема 5 Філософська культура Стародавнього Сходу.	6	2	1		3
Тема 6. Філософія Середньовіччя та доби Відродження	6	2	1		3
Розділ 3. Філософія Нового часу					
Тема 7. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки	7	3	1		3
Тема 8. Раціоналізм та агностицизм Нового часу Нового часу.	7	3	1		3
Тема 9. Німецька класична філософія.	8	3	1		4
Розділ 4. Сучасна світова філософія					
Тема10. "Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософі.	7	2	1		4
Тема 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.	10	5	1		4
Тема 12. Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну	10	5	1		4
Разом	90	36	12		42

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Заочна форма				
	Усього	у тому числі			
	1	л	п	інд	с/р
	2	3	4	5	6
Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції					
Тема 1,2. Вступна лекція. Загальні філософські поняття. Антична філософія. Досократикі. Класичний період. Філософія еллінського та римського періодів	15	1	1		13
Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження.					
Тема 3,4 Філософська культура Стародавнього Сходу. Філософія Середньовіччя та доби Відродження.	15	1	0		14
Розділ 3. Філософія Нового часу					
Тема 5. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки. Раціоналізм та агностицизм Нового часу	15	1	1		13
Тема 6. Німецька класична філософія.	15	1	1		13
Розділ 4. Сучасна світова філософія					
Тема 7. "Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика.	15	1	1		13
Тема 8. Структуралізм Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну	15	1	0		14
Разом	90	6	4		80

4. Теми семінарських занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ № 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції		
1.	Вступна лекція. Загальні філософські поняття	1
2.	Антична філософія. Досократикі	1
3.	Класичний період	1
4.	Філософія еллінського та римського періодів	1
Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження		
5.	Філософська культура Стародавнього Сходу.	1

6.	Філософія Середньовіччя та доби Відродження	1
	Розділ 3. Філософія Нового часу	
7.	Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки	1
8.	Раціоналізм та агностицизм Нового часу	1
9	Німецька класична філософія.	1
	Розділ 4. Сучасна світова філософія	
10.	"Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія.	1
11.	Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.	1
12.	Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну.	1
	Разом	12

(заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Розділ № 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції	
1.	Класичний період. Філософія еллінського та римського періодів	1
	Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження	
2.	Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження	1
	Розділ 3. Філософія Нового часу	
3.	Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки. Раціоналізм та агностицизм Нового часу. Німецька класична філософія.	1
	Розділ 4. Сучасна світова філософія	
4	Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм. Постмодерн.	1
	Разом	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Денна форма	Заочна форма
1	Опрацювання першоджерел та наукової літератури	30	68
2	Підготовка к семінарським заняттям	12	12
	Разом	42	80

6. Індивідуальне завдання з курсу «Філософія» не передбачається

7. Методи контролю

Поточний контроль

- Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.
- Оцінка за виконання практичних завдань
- Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (екзамен)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Екзамен	Сума
Відвідуван		Розділ 1		Розділ 2	Розділ 3		Розділ 4	Контроль-на робота	Індивідуальне завдання	Разом		
Л	С	С1	С2	С3	С4	С5	С6					
5	5	5	5	5	5	5	5	20	-	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Чотирирівнева шкала оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Антология мировой философии: В 4 т. – М., 1969.
2. Асмус М.. 1988 В.Ф. История античной философии. - М., 1976
3. Богомолов А.С. Античная философия. - М., 1985
4. Бонгард-Левин Г.М. Античная философия. - М., 1985
5. Бродов В.В. Истоки философской мысли Востока. - М., 1990
6. Будко В.В. Философия науки: Учебное пособие Харьков 2005
7. Булатов М.А. Философия. – К., 1992
8. Гавриш Е.Г. Эволюция взаимосвязи философии и биологии. - Харьков, 1983
9. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. - К., 1996
10. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. - М., 1980
11. Громов Н.Н. Русская религиозная мысль X- века. - М., 1990
12. Громов Н.Н. Немецкая классическая философия. - М., 1986
13. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. - М., 1986.
14. Гурина М. Философия. – М., 1998
15. Древнекитайская философия. - М, 1973
16. Зотов А.Ф. Западная философия XX века. – М., 1994.
17. История философии в кратком изложении (под ред. Богута И.И.). – М., 1991
18. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
19. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997
20. Історія філософії України. Хрестоматія. - К., 1993
21. Канке В.А. Философия. – М., 2001
22. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
23. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
24. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.). – М., 1967
25. Крисаченко В.С. Философский анализ эволюционизма. – К., 1991.
26. Курбатов В.И. История философии. – Ростов-на-Дону, 1997
27. Лосский Н.О. История русской философии. – М., 1991
28. Кузнецов В.И. Немецкая классическая философия. – М., 1989
29. Липкин А.И. Философия науки М., 2007.
30. Лукьянов А.Е. Становление философии на Востоке. Древний Китай и Индия. – М., 1989
31. Майоров Г.Г. Средневековая философия. – М., 1977

32. Мамзин А. С. История и философия науки. Учебное пособие для аспирантов СПб, 2007
33. Нарский И.С. Современный позитивизм. – М., 1961
34. Преображенский П. Ф. В мире античных идей и образов. – М., 1985.
35. Рассел Б. История западной философии. М., 2000
36. Рой М. История Индийской философии. М., 1958
37. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. М., 1999.
38. Рузавин Г.И. Философия науки. Учебное пособие М., 2008
39. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVI в. – М., 1974
40. Скирбек Г., Гулье Н. История философии. – М., 2000
41. Спиркин А.Г. Философия. – М., 2001
42. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. - К., 1996.
43. Трофимова М. К. Историко-философские проблемы гностицизма. – М., 1979.
44. Фролов И.Т. Введение в философию – М., 1990
45. Хрестоматия по философии. – М., 1997
46. Чанышев А.Н. Курс лекций по философии. – М., 1991
47. Філософія. Курс лекцій. (І.В.Бичко та інші). - К., 1994.
48. Философский энциклопедический словарь. - М., 1989.

Допоміжна

1. Аналитическая философия: Избранные тексты. - М., 1993.
2. Антология мировой философии. В 4-х т. - М., 1969-1972
3. Аристотель Сочинения: В 4 т. – М., 1984
4. Аристофан Комедии. – М., 1954. – Т. 1-2
5. Архимед Сочинения. – М., 1962.
6. Асмус В.Ф. Историко-философские этюды. – М., 1984
7. Вебер М. Избранные произведения. - М., 1989.
8. Вернадский В.И. Биосфера и ноосфера. - М., 1989.
9. Гегель. Энциклопедия философских наук: В 3 т. - М., 1974- 1977
10. Гиппократ Избранные книги. – М., 1994.
11. Гомер Илиада. – М., 1981.
12. Гомер Одиссея. – М., 1982..
13. Грэхем Л. Естествознание. Философия и науки о человеческом поведении в Советском Союзе. - М., 1991
14. Диоген Лаэртский О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М., 1979.
15. Избранные произведения мыслителей стран Ближнего и Среднего Востока. – М., 1961
16. Камю А. Миф о Сизифе. – Минск, 1998
17. Кант И. Критика чистого разума // Сочинения.: В 6 т. - М., 1963 - 1966.
18. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1974

- 19.Краткая философская энциклопедия. М., 1994
- 20.Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1978
- 21.Лосев А.Ф. Дерзание духа – М., 1991
- 22.Ламарк Ж. Философия зоологии. – М., 1937
- 23.Ламетри Ж. Человек-машина. – Минск, 1998
- 24.Маркузе Г. Одномерный человек. – М., 1994
- 25.Мифы народов мира. – М., 1991
- 26.Николай Кузанский. Сочинения: В 2 т. –М., 1980
- 27.Ницше Ф. Собр. соч. в 2-х томах – М., 1991
- 28.Платон. Сочинения: В 4т. - М., 1990- 1995
- 29.Платон Государство // Платон Сочинения: В 3 т. – М., 1970. – Т.3.
- 30.Платон Пир // Платон Сочинения: В 3 т. – М., 1970. – Т.2.
- 31.Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983
- 32.Плутарх Застольные беседы. – Л., 1990.
- 33.Пригожин И.,Стенгерс И.Порядок из хаоса.М.,1986.
- 34.Проблема человека в современной Западной философии. Словарь М.,1992
- 35.Тейяр де Шарден П. (Шарден Т. Де) Феномен человека. - М., 1987.
- 36.Тойнби А.Дж. Постижение истории. - М., 1991.
- 37.Тулмин С. Человеческое понимание. - М., 1984.
- 38.Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки.- М., 1986.
- 39.Фихте И. Г. Сочинения: В 2т. - Спб., 1993.
- 40.Фрагменты ранних греческих философов. – М., 1989
- 41.Холтон Дж. Тематический анализ науки. М.,1981.
- 42.Цицерон Марк Туллий Речи. – М., 1962. – Т. 1-2.
43. Цицерон Три трактата об ораторском искусстве. – М., 1972.
44. Цицерон Марк Тулий. Философские трактаты
- 45.Шелер М. Избранные произведения. - М., 1994.
- 46.Шеллинг. Сочинения: В 2т. - М., 1989.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Конспект лекцій з курсу «Філософія»

Розділ 1.

Тема 1.

Вступна лекція. Загальні філософські поняття

Що таке філософія. Основні філософські питання. Функції філософії. Історичний розвиток філософської думки. Світогляд та його різновиди. Міф, релігія, наука, мистецтво та філософія. Філософські поняття. Головні філософські напрямки. Проблема філософського методу. Діалектика та її закони. Елементи теорії пізнання. Істина та її критерії Чуттєве та раціональне у пізнанні.

Тема 2.

Антична філософія. Досократики.

Натурфілософія. Мілетська школа. Піфагор та піфагорійці. Геракліт та елеати. Апорії Зенона. Стародавні атомісти. Анаксогор та Емпедокл. Софістика та софісти.

Тема 3

Класичний період.

Основні положення філософської системи Сократа. Діалог. Іронія та маєтика. Етичне вчення. Філософія Платона. Теорія ейдосів. Концепція душі та ідеальної держави. Раціоналізм Платона. Аристотель. Матерія та форма. Вчення щодо причин розвитку. Логіка і методологія Аристотеля.

Тема 4

Філософія еллінського та римського періодів.

Основні філософські школи. Стоїцизм: представники та їх філософські думки. Епікурейці. "Сад Епікура". Атомісти. Неоплатонізм та аристотелізм. Характерні риси античної філософії.

Розділ 2.

Тема 5

Філософська культура Стародавнього Сходу.

Предфілософія Стародавньої Індії. "Веди" та епічні твори. Класичні та некласичні школи: загальна характеристика. Індійська міфологія. Становлення та розвиток буддизму. Філософія Стародавнього Китаю. Періодизація та головні філософські школи. Проблема "Схід – Захід".

Тема 6

Філософія Середньовіччя та доби Відродження.

Розвиток філософської думки за доби середньовіччя. Гностицизм, маніхейство, апологетика. Становлення патристики. Співвідношення філософії та теології. Філософія А. Августина. Схоластики та схоласти. Ф. Аквінський. Значення спору щодо універсалій. Неоплатонізм (Н. Кузанський, Дж. Мірандола та інші). Аристотелізм. Пантеїзм Дж. Бруно. Соціальні погляди. Становлення нової картини світу. Антропоцентризм.

Розділ 3.

Тема 7

Індуктивний метод. Раціоналізм Нового часу .

Філософія Ф. Бекона. Методологія. Індукція проти дедукції. Раціоналізм Р. Декарта. Пошуки раціонально порядку у всьому. Дуалізм Р. Декарта. Пантеїзм Б.Спінози. Монадологія Г. Лейбниця.

Тема 8

Сенсуалізм, ідеалізм та агностицизм Нового часу. Становлення науки.

Філософські погляди Дж. Локка. Первісні та вторинні ознаки. Погляди Т. Гоббса. Соціальна теорія. Механістична методологія та філософія (Ж. Ламетрі., П. Гольбах, та інші). Розвиток природничих наук. Спир між Локком та Лейбницем. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі. Філософські погляди Д. Юма: агностицизм та вчення щодо причинності. Матеріалізм та його головні напрямки. Г. Галілей та И. Ньютон як засновники нового світогляду. Що таке наука? Загальна характеристика філософії Нового часу та її вплив на сучасні філософські течії.

Тема 9.

Німецька класична філософія.

Критичний раціоналізм І. Канта. Апріорні та апостеріорні форми знання. Моральний імператив та його значення. Вплив філософських поглядів І. Канта на подальший розвиток філософської думки. Неокантіанство. Філософські погляди І. Фіхте та Ф. Шеллінга. Діалектика та об'єктивний ідеалізм Г. Гегеля. Філософія природи, історії та Духа. Схеми гегелівської енциклопедії наук. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Становлення філософії марксизму. Економічне та соціальне у вченні К. Маркса. Критика капіталізму, проблема відчуження природа суспільного розвитку. Вчення щодо додаткової вартості. Філософські погляди Ф. Енгельса. Розвиток марксизму у ХХ сторіччі та його вплив на хід історії.

Розділ 4.

Тема 10 "Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія.

Основні ознаки української ментальності. Філософія у Києво-Магелянській Академії. Філософські погляди Г.С. Сковороди. Відродження філософії у

сучасній Україні. Інтуїтивізм А. Бергсона. Філософські погляди А. Шопенгауера та Ф Ніцше. Теорія психоаналізу З. Фрейда. Символізм і архетипи у вченні К. Юнга. Неофрейдизм. Причини виникнення екзистенціалізму та його представники. Екзистенціалізм та гуманізм.

Тема 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм

Позитивізм та його різновиди. Прагматизм та інструменталізм. Становлення неопозитивізму. Постпозитивізм. Критична філософія К. Поп пера. Філософські погляди Т. Куна, П. Фейерабенда, С. Туліна та И. Лакатоша. Філософія науки.

Тема 12.

Феноменологія, герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну

Феноменологія. Феноменологічна редукція. Герменевтика та структуралізм. Побудова основ теоретичної біології. Системні методи у біології. Життя: питання походження та розвитку. Еволюційна теорія як світогляд. Філософія постмодерну. Що є людина? Життя та його сенс. Феномен свідомості. Загальні підсумки курсу та огляд історії розвитку філософської думки.

Лекційний та методичний матеріал представлено у наступних виданнях:

1. Безродний А.Г. (у співавторстві) Практичні заняття з курсу філософії. – Харків: ХНУ, 2000. – с. 52
2. Безродний А.Г. Філософії. Навчально-методичний комплекс. – Харків: ХНУ, 2012. – с. 36

**МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

Матеріали для семінарських занять з курсу «Філософія»

Розділ № 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції

Заняття № 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття.

1. Загальні філософські поняття. Що є філософія. Різновиди філософських підходів.
2. Світогляд та його різновиди. Філософія як частина світової культури. Місце філософії у житті сучасної людини.
3. Становлення філософії у античному світі. Міфологія та предфілософія. Натурфілософія.
4. Вчення Геракліту щодо плинності речей.

Основна література:

1. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
2. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997
3. Історія філософії України. Хрестоматія. - К., 1993
4. Канке В.А. Философия. – М., 2001
5. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
6. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
7. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).

Додаткова література:

1. Аналитическая философия: Избранные тексты. - М., 1993.
2. Антология мировой философии. В 4-х т. - М., 1969-1972
3. Аристотель Сочинения: В 4 т. – М., 1984
4. Аристофан Комедии. – М., 1954. – Т. 1-2
5. Архимед Сочинения. – М., 1962.
6. Асмус В.Ф. Историко-философские этюды. – М., 1984

Заняття № 2. Антична філософія. Досократикі.

1. Зміст апорій Зенона.
2. Багатоплановість філософії досократиків та її вплив на сучасність.
3. Кініки та скептики.
4. Софісти.

Основна література:

1. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
2. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997

3. Історія філософії України. Хрестоматія. - К., 1993
4. Канке В.А. Философия. – М., 2001
5. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
6. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
7. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).
Додаткова література:
  1. Аналитическая философия: Избранные тексты. - М., 1993.
  2. Антология мировой философии. В 4-х т. - М., 1969-1972
  3. Аристотель Сочинения: В 4 т. – М., 1984
  4. Аристофан Комедии. – М., 1954. – Т. 1-2
  5. Архимед Сочинения. – М., 1962.
  6. Асмус В.Ф. Историко-философские этюды. – М., 1984

Заняття № 3.

1. Сократ як засновник класичного періоду у розвитку античної філософії.
2. Велич філософії Платона. Діалоги Платона. Концепція ейдосів. Буття та інобуття.
3. Філософія та методологія Аристотеля. Пасивність матерії та активність форми.
4. Порівняння філософських поглядів Платона та Аристотеля.

Заняття № 4. Філософія еллінського та римського періодів

1. Елементи платонізму та аристотелізму.
2. Своєрідність філософії Епікура. Етика стоїків та кініків. Еклектичні вчення. Атомізм та його представники. Академія. Перипатетика.
3. Поступовий занепад філософії та зародження християнства.
4. Підсумковий огляд філософії античного періоду.

Основна література:

1. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
2. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997
3. Канке В.А. Философия. – М., 2001
4. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
5. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
6. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).

Додаткова література

1. Выгодский М. Я. Арифметика и алгебра в древнем мире. – М.-Л., 1944.
2. Гейберг А. И. Естествознание и математика в классическом мире. – М.-Л., 1936
3. Цицерон Марк Туллий Речи. – М., 1962. – Т. 1-2.
4. Цицерон Три трактата об ораторском искусстве. – М., 1972.
5. Цицерон Марк Тулий. Философские трактаты

Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження

Заняття № 5. Філософська культура Стародавнього Сходу.

1. Розвиток індійської філософії: основні напрямки та їх представники.
2. Буддизм.
3. Філософія Китаю. Конфуціанство, даосизм та інші школи. Етичні вчення. Питання раціонального суспільного устрою.
4. Сучасний стан філософії Сходу. Міфологія Китаю та Індії.

Основна література:

1. Выгодский М. Я. Арифметика и алгебра в древнем мире. – М.-Л., 1944.
2. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
3. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.). – М., 1967
Курбатов В.И. История философии. – Ростов-на-Дону, 1997

Заняття 6 Філософія Середньовіччя та доби Відродження.

1. Християнство та філософія. Геоцентризм.
2. Знання як віра. Питання зла у світі. Теодицея. Схоластика. Докази існування бога.
3. Феномен Відродження. Гуманізм. Погляд на устрій Всесвіту.
4. Розум як єдиний інструмент пізнання. М. Монтень, П. Фарандола, Н. Казанський та інші

Основна література:

1. Выгодский М. Я. Арифметика и алгебра в древнем мире. – М.-Л., 1944.
2. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.

3. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.). – М., 1967
4. Курбатов В.И. История философии. – Ростов-на-Дону, 1997
5. Лукьянов А.Е. Становление философии на Востоке. Древний Китай и Индия. – М., 1989

Додаткова література:

1. Выгодский М. Я. Арифметика и алгебра в древнем мире. – М.-Л., 1944.
2. Гейберг А. И. Естествознание и математика в классическом мире. – М.-Л., 1936
3. Проблема человека в современной Западной философии. Словарь М., 1992
4. Рой М. История Индийской философии. М., 1958

Розділ 3. Філософія Нового часу

Заняття № 7. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки

1. Становлення філософії Нового часу.
2. Метод індукції. Повна та неповна індукція. Ф. Бекон.
3. Витоки сенсуалізму. Емпіризм. Порівняння раціоналізму та сенсуалізму.
4. Вчення Локка щодо ознак речей. Значення опиту для пізнання. Різновиди знання. Філософські та соціальні погляди Т. Гоббса. Вчення щодо людини та громадянина "Левіафан".
5. Слабкі та сильні сторони сенсуалізму та раціоналізму.

Основна література:

1. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
2. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997
3. Канке В.А. Философия. – М., 2001
4. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
5. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
6. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).
7. Майоров Г.Г. Средневековая философия. – М., 1977
8. Мамзин А. С. История и философия науки. Учебное пособие для аспирантов Спб, 2007
9. Рассел Б. История западной философии. М., 2000
10. Рузавин Г.И. Философия науки. Учебное пособие М., 2008

11. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVII в. – М., 1974
12. Скирбек Г., Гулье Н. История философии. – М., 2000
13. Спиркин А.Г. Философия. – М., 2001
14. Фролов И.Т. Введение в философию – М., 1990
15. Хрестоматия по философии. – М., 1997
16. Чанышев А.Н. Курс лекций по философии. – М., 1991

Додаткова література:

1. Выгодский М. Я. Арифметика и алгебра в древнем мире. – М.-Л., 1944.
2. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
3. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.). – М., 1967
4. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. М., 1999.
5. Современная Западная философия. Словарь. - М., 1991.

Заняття 8. Раціоналізм та агностицизм Нового часу.

1. Мислити це існувати. Р. Декарт та його раціоналізм. Природа субстанцій та дуалізм.
2. Шляхи подолання дуалізму Декарта. Субстанція та її модуси у філософії Б. Спінози. Свобода як пізнана необхідність. Монадологія Г. Лейбніца.
3. Філософське вчення Дж. Берклі. Соліпсизм. "Бути – це значить буту у сприйнятті".
4. Агностицизм Д. Юма. Чи є об'єктивна причинність? Філософія французького

1. Основна література:

2. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
3. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997
4. Канке В.А. Философия. – М., 2001
5. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
6. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
7. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).
8. Майоров Г.Г. Средневековая философия. – М., 1977
9. Мамзин А. С. История и философия науки. Учебное пособие для аспирантов Спб, 2007
10. Рассел Б. История западной философии. М., 2000

11. Рузавин Г.И. *Философия науки. Учебное пособие* М., 2008
12. Соколов В.В. *Европейская философия XV-XVI в.* – М., 1974
13. Скирбек Г., Гулье Н. *История философии.* – М., 2000
14. Спиркин А.Г. *Философия.* – М., 2001
15. Фролов И.Т. *Введение в философию* – М., 1990
16. *Хрестоматия по философии.* – М., 1997
17. Чанышев А.Н. *Курс лекций по философии.* – М., 1991

Додаткова література:

1. Выгодский М. Я. *Арифметика и алгебра в древнем мире.* – М.-Л., 1944.
2. *Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов* М., 2007.
3. *Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).* – М., 1967
4. Рузавин Г.И. *Методология научного исследования.* М., 1999.
5. *Современная Западная философия. Словарь.* - М., 1991.

Заняття № 9. Німецька класична філософія.

1. Життя та творчість І. Канта як взірць для науковця. Основні положення філософії І. Канта.
2. Розвиток ідей І. Канта І. Фіхте.
3. Натурфілософські погляди Ф. Шеллінга. Ототожнювання буття та мислення. Концепція довічного становлення.
4. Г. Гегель: місце розуму у історії. Діалектика. Теза. Антитеза та синтез.
5. Матеріалізм Л. Фейєрбаха. Сутність християнства.
6. Витоки філософії марксизму. Основні положення марксизму та його вплив на історію.

Основна література:

1. *История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.).* – Ростов-на-Дону, 2000
2. *История философии (под ред. Пенькова К.М.).* – М., 1997
3. Канке В.А. *Философия.* – М., 2001
4. Кохановский В.П. *Философия.* – Ростов-на-Дону, 2001
5. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. *Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов* М., 2007.
6. *Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).*
7. Майоров Г.Г. *Средневековая философия.* – М., 1977

8. Мамзин А. С. История и философия науки. Учебное пособие для аспирантов СПб, 2007
9. Рассел Б. История западной философии. М., 2000
10. Рузавин Г.И. Философия науки. Учебное пособие М., 2008
11. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVI в. – М., 1974
12. Скирбек Г., Гулье Н. История философии. – М., 2000
13. Спиркин А.Г. Философия. – М., 2001
14. Фролов И.Т. Введение в философию – М., 1990
15. Хрестоматия по философии. – М., 1997
16. Чанышев А.Н. Курс лекций по философии. – М., 1991

Додаткова література:

1. Гегель. Энциклопедия философских наук: В 3 т. - М., 1974-1977
2. Кант И. Критика чистого разума // Сочинения.: В 6 т. - М., 1963 - 1966.
3. Шелер М. Избранные произведения. - М., 1994.
4. Шеллинг. Сочинения: В 2т. - М., 1989.

Розділ 4. Сучасна світова філософія

Заняття 10. "Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія.

1. Волюнтаризм А. Шопенгауера.
2. Філософія Ф. Ніцше як декаданс. Ураження розуму у правах.
3. Ірраціоналізм Становлення фрейдизму. Філософські погляди Г. Маркузе.
4. Екзистенціалізм та його представники. Питання сенсу життя.
5. Відродження філософської думки на Україні.
6. Філософія Г.С. Сковороди.

Основна література:

1. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
2. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997
3. Канке В.А. Философия. – М., 2001
4. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
5. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
6. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).

7. Рассел Б. История западной философии. М., 2000
8. Рузавин Г.И. Философия науки. Учебное пособие М., 2008
9. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVI в. – М., 1974
10. Скирбек Г., Гулье Н. История философии. – М., 2000
11. Спиркин А.Г. Философия. – М., 2001
12. Фролов И.Т. Введение в философию – М., 1990
13. Хрестоматия по философии. – М., 1997
14. Чанышев А.Н. Курс лекций по философии. – М., 1991

Додаткова література:

1. Камю А. Миф о Сизифе. – Минск, 1998
2. Маркузе Г. Одномерный человек. – М., 1994
3. Ницше Ф. Собр. соч. в 2-х томах – М., 1991
4. Проблема человека в современной Западной философии. Словарь М., 1992
5. Тейяр де Шарден П. (Шарден Т. Де) Феномен человека. - М., 1987.
6. Тойнби А.Дж. Постижение истории. - М., 1991.

Заняття № 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.

1. Витоки та розвиток позитивізму.
2. Неопозитивізм: представники та їх думки.
3. Принцип верифікації Фальсифікація.
4. Аналітична філософія.
5. Філософія науки. Наукові революції.

Основна література:

1. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
2. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997
3. Канке В.А. Философия. – М., 2001
4. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
5. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
6. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).
7. Рассел Б. История западной философии. М., 2000
8. Рузавин Г.И. Философия науки. Учебное пособие М., 2008
9. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVI в. – М., 1974
10. Скирбек Г., Гулье Н. История философии. – М., 2000
11. Спиркин А.Г. Философия. – М., 2001

12. Фролов И.Т. Введение в философию – М., 1990
13. Хрестоматия по философии. – М., 1997
14. Чанышев А.Н. Курс лекций по философии. – М., 1991

Додаткова література:

1. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1974
2. Краткая философская энциклопедия. М., 1994
3. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983
4. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. М., 1986.
5. Тулмин С. Человеческое понимание. - М., 1984.
6. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки.- М., 1986.

Заняття № 12. Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну.

1. Основи феноменологічного аналізу.
2. Герменевтика: сучасний стан.
3. Герменевтика та герменевтичне коло.
4. Структуралізм та системний аналіз.
5. Постмодернізм як новітня філософія

Основна література:

1. История философии (под ред. Кохановского В.П., Яковлева В.П.). – Ростов-на-Дону, 2000
2. История философии (под ред. Пенькова К.М.). – М., 1997
3. Канке В.А. Философия. – М., 2001
4. Кохановский В.П. Философия. – Ростов-на-Дону, 2001
5. Кохановский В.Н., Жаров Л.П. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов М., 2007.
6. Краткий очерк истории философии (под ред. Ойзермана Т.И.).
7. Рассел Б. История западной философии. М., 2000
8. Рузавин Г.И. Философия науки. Учебное пособие М., 2008
9. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVI в. – М., 1974
10. Скирбек Г., Гулье Н. История философии. – М., 2000
11. Спиркин А.Г. Философия. – М., 2001
12. Фролов И.Т. Введение в философию – М., 1990
13. Хрестоматия по философии. – М., 1997
14. Чанышев А.Н. Курс лекций по философии. – М., 1991

Додаткова література:

1. Зареченко Н.А. Теоретическая биология. - М., 1988

2. Крисаченко В.С. Философский анализ эволюционизма. – К., 1991
3. Кесседи Ф.Х. От мифа к логосу. М., - 1972
4. Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. – М., 1983
5. Древние цивилизации / под общ. ред. Бонгард-Левина Г. М. – М., 1989..
6. Крисаченко В.С. Философский анализ эволюционизма. – К., 1991.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Як Ви розумієте предмет та функцію філософського знання? Розглянути взаємодію філософії з мораллю та етикою.	4
2	Назвіть основні елементи грецької міфології. Взаємодія міфу та філософії. Передфілософія Гомера та Гесіода. „Сім мудреців”. Зведення Кратилом положень Геракліта до абсурду. Вплив софістики на сучасній стиль мислення. В чому полягає значення „софізмів”	4
3	Чому не можливо реалізувати на практиці концепцію „ідеального суспільства”? Соціальний утопізм. Праця Аристотеля „Про частини тварин” та сучасна біологія? Геніальність та утопізм великого філософа	4
4	Місце „Книги перемін” в системі філософії Китаю. Характерні риси староіндійської міфології. Буддизм та сучасність. Головні чинники привабливості цього вчення.	4
5	Метод індукції та формування наукової картини світу. Основні риси науки Нового часу.	4
6	Вплив філософських поглядів І. Канта на розвиток сучасного світогляду. Відносність простору та часу.	4
7	Критика теорії психоаналізу. Порівняння філософських поглядів Ясперса, Камю та Сартра	3
8	Чинники розвитку постмодернізму та його вплив на сучасність. Місце творчості та інтуїції у процесі пізнання. Пізнання та цілісність	3
9	Написання реферативної роботи	12
	Разом	42

**КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА
РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ**

**КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ З КУРСУ
«Філософія»**

№	Форми навчальної діяльності	Кількість балів	Термін	Примітки
1	Відвідування лекцій	5	постійно	
2	Відвідування семінарських занять	5	постійно	
3	Участь у семінарських заняттях	30	постійно	
4	Виконання контрольної роботи	20		
	Підсумковий контроль (екзаменаційна робота)	40		
	ВСЬОГО	100		
	Додаткові бали (бонуси):			
	Участь в конференціях, круглих столах	5		
	Виступ на конференції за наявності друкованої програми	10		
	Публікація тез доповіді або наукової статті	15		

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС
ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ.**

1. Відвідування лекцій:

5 балів: студент відвідав 90 - 100 % лекційних занять;

4 бали: студент відвідав 66 - 89 % лекційних занять;

3 бали: студент відвідав 41 – 65 % лекційних занять;

2 бали: студент відвідав 21 - 40% лекційних занять;

1 бал: студент відвідав 1- 20 % лекційних занять;

0 балів: студент не відвідував лекційні заняття

2. Відвідування семінарських занять:

5 балів: студент відвідав 90 - 100 % семінарських занять;

4 бали: студент відвідав 66 - 89 % семінарських занять;

3 бали: студент відвідав 41 – 65 % семінарських занять;

2 бали: студент відвідав 21 - 40% семінарських занять;

1 бал: студент відвідав 1- 20 % семінарських занять;

0 балів: студент не відвідував семінарські заняття

3. Участь у семінарських заняттях (максимум 30 балів за 6 виступів):

Виступ з доповіддю

5 балів:

- виступ студента побудовано послідовно, системно, логічно;
- питання висвітлено всебічно та з урахуванням різних точок зору;
- під час виступів студент виявив глибоке знання змісту питання, вільно оперування філософськими термінами;
- відповіді повністю репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

4 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно та логічно;
- питання висвітлено всебічно та у співставленні з основними точками зору;
- під час виступів студент виявив в цілому знання змісту питання, вільне оперування філософськими термінами;
- відповіді достатньо репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

3 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно;
- питання достатньо висвітлено та у співставленні з окремими точками зору;
- під час виступів студент виявив певне знання змісту питання, оперування філософськими термінами;
- відповіді на додаткові питання не є повними, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не завжди точні, мають похибки;

2 бали:

- виступ студента побудовано не завжди послідовно;
- питання достатньо висвітлено, проте відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив фрагментарне знання змісту питання, оперування філософськими термінами викликало труднощі;
- відповіді на додаткові питання потребують уточнення, конкретизації, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;

1 бал:

- виступ студента побудовано здебільшого стихійно;
- питання недостатньо висвітлено, відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив роздуми про зміст питання, оперування філософськими термінами викликало значні труднощі;
- відповіді розпливчаті та виходять за межі додаткових питань, посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;

0 балів: студент не підготував та не виступив з доповідями.

4. ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.

Студент має виконати контрольну роботу з філософії, яка передбачена навчальним планом підготовки фахівців. Орієнтована тематика контрольних робіт подана в НМК. Контрольна робота має складатися з вступу, основної частини та висновків та містити список використаної літератури.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ:**20 – 17 балів:**

- студент всебічно обґрунтував актуальність теми роботи, чітко визначив мету та задачі, методологічну базу;
- студент продемонстрував глибоке знання змісту обраної теми, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз відповідних питань;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- текст роботи викладено лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- роботу написано грамотно, оформлено відповідно до вимог та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

16– 13 балів:

- студент достатньо обґрунтував актуальність теми роботи, чітко визначив мету та задачі, методологічну базу;
- студент продемонстрував знання змісту обраної теми, оперування філософськими категоріями, провів філософський аналіз відповідних питань;
- в цілому висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та відповідної літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- текст роботи викладено послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- роботу написано грамотно з використанням філософської фахової лексики, оформлено в цілому відповідно до вимог.

12– 9 балів:

- студент надав певне обґрунтування актуальності теми роботи, визначив мету та задачі, методологічну базу;
- студент продемонстрував певне знання змісту обраної теми, виклавши основні її положення;
- висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- текст роботи викладено недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- робота, в цілому, написана грамотно, проте допущені помилки щодо її оформлення.

8– 5 балів:

- актуальність теми недостатньо висвітлено, мета та задачі не мають чітких формулювань;
- студент продемонстрував роздуми з обраної теми, відсутність знань основних філософських категорій;
- текст роботи містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та відповідної літератури;
- посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже

- відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо обраної проблематики;
  - текст роботи викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
  - роботу написано з помилками та значними порушеннями щодо її оформлення.

4– 1 бал:

- студент надав спробу обґрунтування актуальності теми роботи, мета та задачі дослідження не визначені;
- студент продемонстрував відсутність знань з обраної проблеми;
- робота містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо обраної проблематики;
- текст роботи викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- роботу написано з багатьма помилками та значними порушеннями щодо її оформлення.

0 балів: робота відсутня

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше 35 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумкова робота складається з 3 питань, які мають на меті перевірити рівень знань студентів з дисципліни «Філософія»
Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється як «15», «15» та «10» балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

15 – 13 балів:

- студент продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз означеної проблеми;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з історії філософії культури, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- відповідь повністю репрезентує певну філософську проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;
- відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

12– 10 балів:

- студент продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними філософськими категоріями, аргументовано виклав означену проблему;
- в цілому висвітлено знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- відповідь репрезентує певну філософську проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;
- відповідь написана грамотно з використанням філософської фахової лексики.

9– 7 балів:

- студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного

- питання, виклавши основні положення означеної проблеми;
- висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
  - відповідь побудована навколо певної філософської проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
  - здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
  - відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
  - відповідь, в цілому, написана грамотно.

6– 4 балів:

- студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних філософських категорій;
- відповідь містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь написана з помилками.

3– 1 балів:

- студент продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання;
- відповідь містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;
- відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня

**КОМПЛЕКТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ
З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН,
ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ БІЛЕТИ АБО
КОМПЛЕКТ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ
ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**

Питання до контрольної роботи з курсу «Філософія»

1. Як Ви розумієте предмет та функцію філософського знання?
2. Розглянути взаємодію філософії з мораллю та етикою.
3. Назвіть основні елементи грецької міфології. Взаємодія міфа та філософії.
4. Вплив софістики на сучасній стиль мислення. В чому полягає значення „софізмів”
5. Чому не можливо реалізувати на практиці концепцію „ідеального суспільства”?
6. Праця Аристотеля „О частях тварин” та сучасна наука.
7. Вчення Емпедокла щодо поєднання та роз’єднання частин.
8. Становлення філософії скептицизму.
9. Місце „Книги перемін” в системі філософії Китаю.
10. Буддизм та сучасність. Головні чинники привабливості цього вчення.
11. Метод індукції та формування наукової картини світу. Основні риси науки Нового часу
12. Основні риси науки Нового часу.
13. Вплив філософських поглядів І. Канта на розвиток сучасного світогляду. Відносність простору та часу.
14. Відродження філософської думки на Україні.
15. Критика теорії психоаналізу.
16. Порівняння філософських поглядів Ясперса, Камю та Сартра.
17. Філософія науки: основні питання та напрямки їх вирішення.
18. Наука сама собі філософія?
19. Чинники розвитку постмодернізму та його вплив на сучасність.
20. Місце творчості та інтуїції у процесі пізнання.
21. Пізнання та цілісність.
22. Ламаркізм та дарвінізм як форми світогляду.
23. Чи можлива еволюція без добору?
24. Походження життя: філософський аспект.
25. Глобальні виклики сучасності та шляхи їх вирішення.

Питання до письмового іспиту з курсу «Філософія»

1. Предмет філософії та її функції.
2. Філософія та світогляд. Структура світогляду.
3. Філософія, наука, релігія: загальні риси та відмінності.
4. Проблема філософського осмислення світу.
5. Основи системного аналізу. .
6. Можливість пізнання світу.
7. Істина та її критерії.
8. Рівні науково пізнання. .
9. Класична та некласична індійська філософія.
10. Буддизм: зародження та розвиток.
11. Головні напрямки розвитку китайської філософської школи.
12. Специфічні риси античної натурфілософії.
13. Натурфілософська діалектика Геракліта.
14. Філософська система елеатів. Апорії Зенона.
15. Піфагор та піфагорійці: світ як гармонія чисел.
16. Виникнення та розвиток атомізму.
17. Софістика та софісти.
18. Іронія та маевтика у філософії Сократа.
19. Платон: теорія ейдосів, концепція душі та ідеальної держави.
20. Філософські погляди Аристотеля: примат форми та причини розвитку.
21. Специфіка філософії еллінського та римського періодів.
22. Апологетика та патристика.
23. Теодицея: постановка проблеми та спроби її вирішення.
24. Філософські погляди А. Августина.
25. Зміст спору щодо універсалій.
26. Філософська доктрина Ф. Аквінського.
27. Відродження: філософські погляди та головні напрямки.
28. Філософія Ф. Бекона. Індуктивний метод пізнання.
29. Раціоналізм та дуалізм Р. Декарта.
30. Галілей та Ньютон як фундатори сучасної картини світу.
31. Сенсуалізм (Дж. Локк, Т. Гоббса).
32. Б. Спіноза: вчення щодо атрибутів та причинності. Розуміння свободи.
33. Монадологія Г. Лейбніца.
34. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі.
35. Агностицизм Д. Юма.
36. Філософія французького Просвітництва.
37. Філософська система І. Канта.
38. Сутність філософії І. Фіхте.
39. Філософські погляди Ф. Шеллінга.
40. Натуралізм та антропологізм Л. Фейєрбаха.
41. Філософська система Г. Гегеля.

42. Історичний та діалектичний матеріалізм К. Маркса та Ф. Енгельса.
43. Філософська думка у Києво-Могилянській Академії.
44. Г.С. Сковорода: філософські погляди та вплив на суспільну думку.
45. Історичні та теоретичні витоки позитивізму.
46. Основні напрямки неопозитивізму.
47. Ідеї філософії прагматизму та інструменталізму.
48. Становлення та розвиток філософії науки.
49. Критичний раціоналізм К. Поппера.
50. Т. Кун: структура наукових революцій.
51. Методологічний анархізм П. Фейєрабенда.
52. Філософія постмодерну.
53. Світ як воля та уявлення (А. Шопенгауер).
54. Філософія волі до власті (Ф. Ніцше).
55. Фрейдизм та неофрейдизм.
56. Екзистенціалізм: питання людського існування.
57. Феноменологія.
58. Герменевтика.
59. Філософія структуралізму.
60. Сінергетика.